

2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA	3
2.1. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA ŽUPANIJSKOG ZNAČAJA.....	3
2.1.1. <i>Razvoj naselja posebnih funkcija i infrastrukturnih sustava</i>	3
2.1.1.1. Razvoj naselja posebnih funkcija	3
2.1.1.2. Razvoj infrastrukturnih sustava	4
a) Promet	4
Cestovni promet.....	4
Željeznički promet.....	5
Poštanski promet i telekomunikacije	5
b) Vodno gospodarstvo	5
c) Energetski sustav	6
Elektroenergetika	6
Plinoopskrba	6
d) Obrada, skladištenje i odlaganje otpada.....	6
2.1.2. <i>Racionalno korištenje prirodnih izvora</i>	6
2.1.3. <i>Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša</i>	8
2.2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA GRADSKOG ZNAČAJA	9
2.2.1. <i>Demografski razvoj</i>	9
2.2.2. <i>Odabir prostorno razvojne strukture</i>	11
2.2.3. <i>Razvoj naselja, društvene, prometne i komunalne infrastrukture</i>	12
2.2.3.1. Naselja.....	12
2.2.3.2. Društvena infrastruktura	14
2.2.3.3. Prometna infrastruktura	14
a) Cestovni promet.....	14
b) Željeznički promet	15
c) Zračni promet	15
d) Poštanski promet i telekomunikacije	15
2.2.3.4. Energetska infrastruktura	15
a) Elektroenergetika	15
b) Plinoopskrba	15
2.2.3.5. Vodno gospodarstvo.....	16
2.2.3.6. Zbrinjavanje otpada	16
2.2.4. <i>Zaštita krajobraznih i prirodnih vrijednosti i kulturno-povijesnih cjelina</i>	16
2.3. CILJEVI PROSTORNOG UREĐENJA NASELJA NA PODRUČJU GRADA PAKRACA ..	19
2.3.1. <i>Racionalno korištenje i zaštita prostora</i>	19
2.3.2. <i>Utvrđivanje građevinskih područja naselja</i>	20
2.3.3. <i>Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture</i>	20

2. Ciljevi prostornog razvoja i uređenja

2.1. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA ŽUPANIJSKOG ZNAČAJA

2.1.1. Razvoj naselja posebnih funkcija i infrastrukturnih sustava

2.1.1.1. Razvoj naselja posebnih funkcija

Osnovni ciljevi za razvoj Grada, naselja Pakraca kao središnjeg naselja Grada te preostalih naselja na području Grada utvrđuju se temeljem Prostornog plana Požeško-slavonske županije (u daljnjem tekstu PPP-SŽ), a sukladno zamislama iskazanim u Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske, kao što slijedi:

- uspostaviti realan policentričan model prostornog razvitka sa snažnijom afirmacijom srednjih i malih gradova te poticati razvoj središnjih naselja s funkcijama prema stupnju centraliteta, osobito u područjima rijetke naseljenosti, velikih udaljenosti između naselja i na područjima izvan glavnih prometno-razvojnih koridora,
- unaprijediti uvjete života kvalitetnom unutarnjom organizacijom naselja, osobito s gledišta razmjesta funkcija i pokrivenosti prostora potrebnom infrastrukturom,
- usmjeriti prostorno-razvojne prioritete prvenstveno na poboljšanje učinkovitosti u okvirima već izgrađenog i korištenog prostora, te na stvaranje uvjeta za nove programe radi pokretanja gospodarskih aktivnosti i poboljšanja kvalitete života na svim, osobito depopulacijskim područjima.

Prioriteti se posebno odnose na:

- obnovu ratom zahvaćenih područja na način kompleksne obnove i stvaranja uvjeta za povratak stanovništva i obnovu ukupnih funkcija naselja tako da zadovoljavaju sadašnje potrebe i omogućavaju daljnji razvoj u novim uvjetima,
- iskorištavanje raspoloživih i nedovoljno učinkovitih potencijala prvenstveno na lokacijama i kapacitetima koji mogu bez većih ulaganja dati brze, kvalitetne i višeznačne učinke (postojeće radne zone, središnja naselja, turistički kompleksi i drugo),
- usmjeravanje procesa urbanizacije ne smije počivati samo na mreži gradskih naselja, već težište mora biti i na mreži svih tipova lokalnih središta u ruralnim krajevima, osobito u depopulacijskim područjima,
- očuvanje naseljenosti brdsko-planinskih (gorskih) predjela poduzimanjem mjera kojima bi se ostvarili potrebni uvjeti za razvoj odgovarajućih funkcija i u manjim naseljima vodeći računa o njihovom velikom značenju u obrani i samozaštiti s naglaskom na poboljšanje standarda i kvalitetu života uz očuvanje izvornih obilježja te provođenje mjera revitalizacije.

Preobrazba gradova i važnijih središnjih naselja predviđa se:

- za područna i lokalna središta (mali gradovi, općinska i ostala razvojna središta), osposobljavanjem da budu organizatori promjena na većim lokalnim područjima, uz programe reurbanizacije, revitalizacije i infrastrukturne rekonstrukcije,
- za ostala manja naselja (sela) predviđa se dugoročna ciljana i usmjeravana revitalizacija,
- dio malih seoskih naselja koja će u budućnosti ostati bez stalnog stanovništva, treba koristiti u funkciji sekundarnog stanovanja te seoskog turizma i rekreacije,
- za Pakrac, s 8.197 stanovnika 1991. godine, prema prognozama za 2021. godinu, mogao bi postići 15.000 stanovnika te time steći status urbanog područja od 15.000 do 30.000 stanovnika.¹

2.1.1.2. Razvoj infrastrukturnih sustava

a) Promet

Na području prometnog sustava ciljevi prostornog razvoja i uređenja na županijskoj/državnoj razini su sljedeći:

Cestovni promet

- izgradnja planiranog prometnog pravca brze ceste/ Europski koridor E661 (dio trase)/ Granica BiH – Stara Gradiška – Okučani – Lipik – Pakrac - Daruvar - Virovitica - Granica R.Mađarske/ pakračko – okučanski cestovni smjer, s dva varijantna rješenja na dijelu trase
- izmještanje dijela D38 izvan grada Pakraca (kao obilaznice grada Pakraca), a sjeverno od naselja Kusonje
- izgradnja deniveliranog čvorišta, na križanju planiranog prometnog pravca Granica BiH – Stara Gradiška – Okučani – Lipik – Pakrac - Daruvar - Virovitica - Granica R.Mađarske sa postojećom D26 Gornji Sređani – Badljevinu,
- izgradnja deniveliranog čvorišta, kao spoj planiranog prometnog pravca Granica BiH – Stara Gradiška – Okučani – Pakrac – Pakrac - Daruvar - Virovitica - Granica R.Mađarske sa postojećom D5
- izgradnja ostalih čvorišta u razini na križanjima sa cestama niže kategorije (županijske i lokalne).
 - izgradnja čvorišta u razini, na križanju planiranog prometnog pravca Granica BiH – Stara Gradiška – Okučani – Pakrac – Pakrac - Daruvar - Virovitica - Granica R.Mađarske sa Ž4097
 - izgradnja čvorišta u razini, na križanju planiranog prometnog pravca Granica BiH – Stara Gradiška – Okučani – Pakrac – Pakrac - Daruvar - Virovitica - Granica R.Mađarske sa L41013
 - izgradnja čvorišta u razini, na križanju planiranog prometnog pravca Granica BiH – Stara Gradiška – Okučani – Pakrac – Pakrac - Daruvar - Virovitica - Granica R.Mađarske sa nerazvrstanom cestom (kod G. Obriježi)
- rekonstrukcija, održavanje i uređenje, postojećih državnih cesta (D5 GP Terezino polje (gr. s R.M.) – Virovitica – V. Zdenci – Daruvar – Okučani – GP St. Gradiška (gr. s R. BiH i D47 Lipik (D5) – Novska – H.Dubica – H. Kostajnica – Dvor (D6), uz moguće određene promjene u funkcionalnom smislu (promjena kategorije) i prostornom smislu (promjena trase).

¹ prognoze su u PPP-SŽ dane bez pretpostavke Domovinskog rata

- uređenje mreže županijskih cesta uz modernizaciju kolnika te korekciju prometno-tehničkih elemenata s namjerom poboljšanja sigurnosti prometa, uz moguće određene promjene u funkcionalnom smislu (promjena kategorije) i prostornom smislu (promjena trase):
 - Ž3272 Ž3172 – Badljevinina – D5
 - Ž4097 Donja Obrijež – Gornja Obrijež – D5
 - Ž4098 Prekopakra – Pakrac
 - Ž4099 Pakrac (D38)–Šeovica

Željeznički promet

- rekonstrukcija i sanacija tehničkih elemenata lokalne željezničke pruge II 206 Banova Jaruga - Pčelić, kao i popratnih građevinskih objekata teško oštećenih tijekom domovinskog rata, a u skladu s planiranim programima razvoja Hrvatskih željeznica.

Pošanski promet i telekomunikacije

- daljnja modernizacija postojeće TK opreme i uređaja, odnosno praćenje rasta standarda telekomunikacijskih tehnologija i usluga
- izgradnja baznih postaja pokretnih komunikacija uz mogućnost poboljšanja pokrivanja, povećanja kapaciteta mreža i uvođenja novih usluga i tehnologija (UMTS i sustavi sljedećih generacija), postavljajući antene na postojeće antenske stupove ili na krovne prihvate na postojećim objektima, a u svrhu očuvanja prirode i okoliša
- obnova u ratu uništene mreže te proširenje iste uz primjenu suvremene tehnologije koja čuva prostor i štiti okoliš
- dograditi sustav mobilne telefonije (GSM) na način da se kvalitetna veza može ostvariti na području Grada, osim naselja koja se namjeravaju izmjestiti.

b) Vodno gospodarstvo

Ciljevi prostornog razvoja na području vodnog gospodarstva na županijskoj/državnoj razini su:

- ravnomjerno proširiti vodoopskrbnu mrežu na sva naselja grada Pakraca kako bi se svim stanovnicima osigurala kvalitetna opskrba vodom kontrolirane kakvoće i u potrebnim količinama iz čega proizlazi i glavni cilj dugoročnog programa vodoopskrbe: osiguranje dovoljnih količina kvalitetne vode za stanovništvo i gospodarstvo
- utvrditi vodozaštitna područja
- sanirati i rekonstruirati sadašnji vodoopskrbni sustav da bi se gubici iz mreže sveli na minimum,
- zaštititi sadašnje i potencijalne izvorište voda odnosno rezerve podzemnih voda, kao i prostora gdje su utvrđene i dokazane količine vode kvalitete potrebne za vodoopskrbu,
- nastaviti s realizacijom projekta "Šumetlica" kao trajnog rješenja za ovo područje kako bi se postojeći sustav vodoopskrbe učinio maksimalno neovisan o hidrološkim prilikama u slivu potoka Šumetlica
- poticati spajanje vodoopskrbnih sustava susjednih županija, radi sigurnosti u opskrbi i dovođenja mogućih nedostajućih količina vode
- organizirati i graditi kvalitetan sustav odvodnje sanitarnih, otpadnih i oborinskih voda u svim naseljima, čije rješavanje realno kasni u odnosu na vodoopskrbu,
- izraditi odgovarajuće uređaje za konačno pročišćavanje otpadnih voda (dovršiti Glavni kolektor) kako bi se što više zaštitili prirodni resursi, a ponajviše vodotoci (rijeke Pakra i Bijela te pritoci) od daljeg zagađivanja
- sanirati i ukloniti onečišćenja i zagađenja postojećih i planiranih izvorišta
- izgraditi objekte, ovisno o vrijednosti zaobalja koje se brani (zaštitne nasipe, odvodnu kanalsku mrežu i retencije na ugroženim područjima), čijom će se izvedbom znatno povećati stupanj kontrole vodotoka u smislu zaštite od štetnog djelovanja voda (poplava ...)
- provoditi radove na regulacijama vodotoka na način da se spriječe neprirodne regulacije i nestanak tipičnih i doživljajno bogatih fluvijalnih lokaliteta

c) Energetski sustav

Elektroenergetika

Ciljevi razvoja elektroenergetske mreže županijskog/državnog značaja na području grada Pakraca su:

- osiguranje koridora i izgradnja dalekovoda
 - osiguranje koridora i dogradnju sustava na 400 kV naponskoj razini, paralelno s postojećim DV u smjeru istok-zapad, izgradnjom dvosistemskog dalekovoda DV 2x400 kV Razbojište – Međurić
 - osiguranje koridora i izgradnja 110 kV dalekovoda DV Lipik – Daruvar.
- prioritetno izgraditi, obnoviti, rekonstruirati stradale distributivne mreže i trafostanice razorene u ratu te ih uključiti u sustav RH uz uvjet da je isto ekonomski opravdano.
- zahvate na postojećim energetskim prijenosnim postrojenjima kao i izgradnju novih, treba voditi na način da se maksimalno zadrže postojeće građevine i sustavi u već izgrađenim koridorima i iste izvoditi po najvišim tehnološkim, ekonomskim i ekološkim uvjetima.

Plinoopskrba

Ciljevi razvoja plinoopskrbnog sustava županijskog/državnog značaja obuhvaćaju:

- izgradnju (rekonstrukcija) magistralnog plinovoda Janja Lipa – Lipik – Pakrac – Badljevinina – Daruvar – dionica Dobrovac – Omanovac DN150
- povećati potrošnju i poboljšati opskrbu plina kao ekonomski i ekološki prihvatljivog energenta u odnosu na druge energente – nastojati ga pretvoriti u glavni energent široke potrošnje, uz praćenje pouzdanosti i sigurnosti postojećih instalacija
- plinifikaciju naselja za koja se ostvari mogućnost priključenja na plinoopskrbni sustav

d) Obrada, skladištenje i odlaganje otpada

Osnovni ciljevi prostornog razvoja vezanog za otpad su:

- voditi računa o nastanku i adekvatnom zbrinjavanju otpada, kao i o sanaciji i ukidanju postojećih neuređenih odlagališta koja nezadovoljavaju ekonomske i ekološke kriterije
- nastaviti sa radovima na sanaciji i rekonstrukciji postojećeg odlagališta komunalnog i tehnološko neopasnog otpada "Crkvište" za područje Grada Pakraca i Lipika kako bi isto ispunilo zakonom propisane mjere i tehničke standarde
- odrediti i osigurati lokacije reciklažnih dvorišta kao i provođenje mjera za odvojeno prikupljanje komunalnog otpada, a sukladno planu gospodarenja otpadom
- osigurati prostor za zbrinjavanje građevinskog otpada nastalog obnovom građevina nakon Domovinskog rata.

2.1.2. Racionalno korištenje prirodnih izvora

Sukladno strateškim ciljevima Države koji se odnose na zaštitu prirodnih resursa na području Požeško-slavonske županije mogu se izdvojiti sljedeće odrednice ponašanja i korištenja prirodnih sustava:

- racionalno korištenje prostora za izgradnju očuvanjem fizičke i funkcionalne cjelovitosti te kvalitete poljoprivrednog i šumskog zemljišta u skladu s trenutnim i u bližoj budućnosti sagledivim mogućnostima
- zaštita prostora kroz zaštitu njegovih vrijednosti, vrijednih prirodnih i stvorenih resursa te kroz očuvanje biološke raznolikosti, a naročito kroz zaštitu prirodnih resursa koji su već danas u deficitu
- valorizacija nasljeđa, kako kulturnog, tako i prirodnog bogatstva, što je važno za identitet prostora u kojem se nalaze, a moglo bi biti u funkciji svekolikog gospodarskog napretka prostora.

Iz toga slijedi da se na području grada Pakraca, obzirom na njegove vrijedne potencijale (kvalitetno plodno tlo i šumske površine, brojne vodne površine kao i potencijalna nalazišta mineralnih sirovina), koje treba razvijati pazeći na kriterije zaštite okoliša i prirodnih resursa, mogu izdvojiti sljedeći ciljevi:

- osiguranje kvalitete nadzemnih i podzemnih voda mjerama zaštite od onečišćenja, s naglaskom na zaštiti i očuvanju rezervi pitke vode,
- očuvanje i zaštita šuma, za što je neophodno:
 - gospodariti šumama na osnovu održavanja biološke raznolikosti, kroz osiguranje potrajnosti ekosustava, te poboljšanje općekorisnih funkcija šume vodeći pri tome računa o višestrukim funkcijama šume (gospodarsku, socijalnu, ekološku, zaštitnu, estetsku i rekreacijsku funkciju u turističkim područjima)
 - prenamjenu dijelova šumskih površina u poljoprivredne, provoditi tek na temelju detaljne pedološke, fitocenološke, geološke i druge posebne studije (prvenstveno se to odnosi na rubne dijelove, gdje se javljaju šumske i poljoprivredne površine)
 - vršiti pošumljavanje i obnovu svake uništene poljoprivredne površine prvenstveno autohtonim vrstama, a strane vrste unositi vrlo obazrivo i na strogo određenom području
 - kontinuirano pratiti stanje šume
 - poticati razvoj urbanog šumarstva, radi ozelenjavanja rubnih dijelova naselja, te radi održavanja šuma u reprezentativnim krajolicima, rekreacijskim i turističkim područjima, te područjima gdje se nalaze šumski izvori
- zaštita kao i očuvanje i korištenje poljoprivrednog zemljišta za potrebe osnovne namjene-poljoprivreda, kroz usklađenost interesa svih korisnika toga resursa, i to naročito:
 - sprječavanjem (ograničavanjem) pretvaranja kvalitetnog poljoprivrednog tla u građevinsko zemljište i druge nepoljoprivredne svrhe;
 - racionalnim gospodarenjem kvalitetnim poljoprivrednim tlom, te privođenjem neobrađenog plodnog zemljište namjeni kao i usmjeravanjem za proizvodnju zdrave hrane.
 - povećanjem kontrole uporabe agrotehničkih sredstava,
 - poticanjem i usmjeravanjem programa koji podržavaju "održivo" korištenje tla,
 - usmjeravanjem i poticanjem proizvodnje zdrave hrane, te uključivanjem tradicijskih i autohtonih načina korištenja tla,
- očuvanje i zaštita krajobraza ograničavajući sve aktivnosti koje bi pridonijele njegovoj devastaciji: onemogućiti neplansko, nekontrolirano i neracionalno korištenje prostora, te smanjiti njegovu devastaciju (nekontrolirana izgradnja, izgradnja koja svojim izraženim geometrijskim oblikom značajnije utječe na devastaciju),
- zaštita i očuvanje prirodne strukture i vrijednosti prostora uz vodene površine,
- ispitati količinu zaliha te rentabilnost i ekonomičnost eksploatacije postojećih prirodnih izvora, osobito ograničenih nalazišta nekih sirovina, uz neizostavnu sanaciju napuštenih lokacija.

2.1.3. Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša

Osnovni principi na kojima se temelje rješenja za ostvarivanje osnovnih ciljeva zaštite okoliša grada Pakraca, a time i Županije su:

- održivi razvoj kako prirodnih tako i stvorenih resursa tako da nadođe do nepovratnog uništavanja prostora
- zaštita prostora i okoliša
- mogućnost prostora da primi određene namjene bez posljedica, koje bi trebale poboljšavati prirodno-ekološko stanje prostora Grada

U zaštiti okoliša treba posebnu pozornost usmjeriti na zaštitu tla, šuma, vode, zraka i ambijentalnih cjelina.

Osobito vrijednim prostorima Grada, time i važnim faktorima planiranja prostornih rješenja smatraju se:

- prirodna baština, kako ona već zaštićena, tako i ona čiju zaštitu predlaže ovaj prostorni plan uređenja Grada (npr. Kalvarija - šuma s posebnom namjenom za odmor i rekreaciju)
- spomenici graditeljske baštine, koje revalorizira ovaj prostorni plan uređenja i predlaže ih za određenu razinu zaštite
- kultivirani i prirodni krajolik.

Krajolik je odraz nas, naše kulture i prošlosti odnosno svih naših dobrih i loših postupaka u prostoru te je time i veća planerska obveza njegove zaštite. No, obzirom da je krajolik rezultat svekolikih aktivnosti u prostoru njegova zaštita se ne sastoji samo u identifikaciji i zaštiti određenih prostora u određenim kategorijama zaštite, već i u konkretnoj izradi planova, a iznad svega kontroli njihove provedbe.

Glavni ciljevi zaštite okoliša, sukladno Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske i PPŽ-u, su:

- učinkovito očuvanje prostora i postizanje više i ujednačenije razine kakvoće života,
- postupno i kontrolirano ublažavanje sukoba različitih interesa, vodeći pri tome računa o vrijednosnim prioritetima
- razvijanje svijesti o potrebi racionalnog gospodarenja prostorom kako bi se trajno optimirali učinci njegovog korištenja,
- voditi brigu o prirodnim ili kultiviranim/ruralnim krajolicima i ekološkim sustavima, kako bi se sačuvala priroda i karakteristični krajolici, odnosno zaštititi sveukupnu biološku i krajobraznu raznolikost te očuvati i racionalno koristiti prirodna dobra
- spriječiti degradiranja i uništavanja osobito zaštićenih dijelova prirode, prirodnih bogatstva i resursa, šuma od sječe, poljoprivrednih površina od poplava ili zapuštanja, zaštita tla od erozije i klizišta, spriječiti zagađenja podzemnih voda i devastacija područja za iskorištavanje mineralnih sirovina, a tamo gdje su narušene prirodne i estetske vrijednosti sanirati odgovarajućim mjerama osmišljenim na temelju preporuka iz krajobraznih osnova pojedinih županija (pažljivi i vrijednostima krajolika ograničeni agromelioracijski zahvati, usmjeravanje korisnika trasa infrastrukturnih sustava u zajedničke koridore, sprječavanje bespravne izgradnje i nekontroliranog odlaganja otpada, sanacija površinskih rudokopa biološkom rekultivacijom usporedno s iskorištavanjem i drugo),
- usuglašavanje novih aktivnosti u prostoru s naprednim europskim i svjetskim ekološkim kriterijima uz saniranje postojećeg stanja tamo gdje je potrebno,
- sveobuhvatno i trajno uključivanje troškova zaštite okoliša u troškove proizvodnje.

Dakle, zaključno, treba podizati razinu svijesti o vrednovanju prirodnog prostora kao izuzetno vrijednom bogatstvu, ali i ograničenom resursu, zatim provjeriti koncept daljnjega krajobraznog, rurističkog i arhitektonskog oblikovanja, ponovo otkriti i primjereno vrednovati zanemarenu graditeljsku baštinu i u najvećoj mogućoj mjeri poštivati povijesnost prostora, lokalne osobitosti, mjerilo, tradiciju i vrijedna iskustva u korištenju, organizaciji i oblikovanju prostora.

2.2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA GRADSKOG ZNAČAJA

Ciljevi prostornog razvoja i uređenja gradskog značaja za područje grada Pakraca moraju biti utemeljeni na Strategiji i Programu prostornog uređenja RH kao i PPP-SŽ, a mogu se smatrati težnjom za postizanjem višeg (objektivno mogućeg) stupnja razvijenosti kroz ostvarivanje održivog razvitka poradi bolje kvalitete života stanovništva na svim područjima Grada, ali i šire.

2.2.1. Demografski razvoj

Iz kretanja stanovništva Grada po naseljima po posljednjim službenim popisima (Popis 1991./2001.g.) evidentan je pad broja stanovnika gotovo u svim naseljima (osim naselju Badljevinu). Naravno, demografski razvoj ovisi o mnogim čimbenicima, od kojih je uz dobnu strukturu i kretanje stanovništva, te njihov prostorni raspored presudan i gospodarski čimbenik, koji opet ovisi o općem stanju gospodarstva Države. Budući demografski razvoj teško je predvidiva kategorija, koja, kako je rečeno, ovisi o mnogim parametrima, čije se kretanje u budućnosti i samo po sebi teško može prognozirati (da će budućnost biti ili neće biti slična prošlosti, da će biti ili neće značajnih vanjskih migracija i sl.)

U svakom slučaju gospodarski razvoj Grada i radna mjesta, kao važni čimbenici razvoja nekog kraja trebali bi u budućnosti utjecati na oživljavanje demografskog razvoja. Bez ovog preduvjeta teško se može računati s aktivnijom demografskom situacijom u okviru samog Grada.

Osim što je potrebno osigurati stabilan trend rasta populacije, potrebno je poboljšati sastav populacije osobito u smislu poboljšanja starosne strukture i stručne kvalifikacije.

Dakle, neophodno je:

- ublažavati i popravljati neke negativne demografske tendencije u razmještaju, kretanju broja stanovnika, prirodnom kretanju, migracijama te strukturnih i ostalih obilježja stanovništva kako na cijelom području Grada tako i na pojedinim njegovim dijelovima i u samostalnim naseljima odnosno nastojati revitalizirati najugroženija područja
- smanjiti interes stanovništva, osobito mlađeg i zrelijeg stanovništva, za odlazak na rad ili trajno iseljavanje, te poticati povratak lokalnog stanovništva
- kao i u drugim hrvatskim krajevima, sprovesti korjenitu preobrazbu društva, izvršiti kvalitetne strukturne promjene, kako bi se i ovaj kraj mogao kvalitetno integrirati u šire sustave.

Na osnovu dostupnih podataka (prirodni prirast stanovništva i migracije) izrađena je projekcija broja stanovništva za 2015. godine, a dana u sljedećoj tablici:

Tablica 1.

Projekcija broja stanovnika za 2015. godinu				
R.b.	Naselje	Broj stanovnika 2001.g.	Broj stanovnika* 2015.g.	pad/rast % (2001.)
1	Badljevin	843	671	-20,40
2	Batinjani	86	29	-66,28
3	Bjelajci	13	0	-
4	Branešci	41	19	-53,66
5	Brusnik	29	19	-34,48
6	Bučje	29	4	-86,21
7	Cicvare	4	1	-75,00
8	Cikote	8	0	-
9	Dereza	15	1	-93,33
10	Donja Obrijež	264	224	-15,15
11	Donja Šumetlica	4	0	-
12	Donji Grahovljani	44	18	-59,10
13	Dragović	65	45	-30,77
14	Glavica	6	1	-83,33
15	Gornja Obrijež	77	65	-15,58
16	Gornja Šumetlica	76	47	-38,16
17	Gornji Grahovljani	33	6	-81,82
18	Jakovci	5	4	-20,00
19	Kapetanovo Polje	53	49	-7,55
20	Koturić	4	4	0
21	Kraguj	91	111	21,98
22	Kričke	45	21	-53,33
23	Kusonje	200	230	15,00
24	Lipovac	0	0	-
25	Mali Banovac	22	11	-50,00
26	Mali Budići	6	3	-50,00
27	Novi Majur	109	140	28,44
28	Omanovac	186	143	-23,12
29	Ožegovci	37	33	-10,81
30	Pakrac	4.772	4.445	-6,85
31	Ploštine	198	163	-17,68
32	Popovci	7	2	-71,43
33	Prekopakra	1.127	1.114	-1,15
34	Prgomelje	4	0	-
35	Rogulje	12	2	-83,33
36	Srednji Grahovljani	8	4	-50,00
37	Stari Majur	35	17	-51,43
38	Španovica	31	7	-77,42
39	Tisovac	8	4	-50,00
40	Toranj	86	39	-54,65
41	Veliki Banovac	170	205	20,59
42	Veliki Budići	2	1	-50,00
UKUPNO		8.855	7.900	-10,78

Izvor podataka: Državni zavod za statistiku i Zavod za prostorno uređenje Požeško-slavonske županije

Napomena: *Podatak temeljen samo na prirodnom prirastu stanovništva i saldu migracija

Navedena projekcija broja stanovništva za 2015. godinu, po naseljima grada Pakraca, bazirana je, dakle, samo na prirodnom prirastu stanovništva i saldu migracija, te obzirom na nedostatan broj podataka za kvalitetniji izračun projekcije, mogućnost odstupanja i pogreške je veća na nivou naselja nego grada ili županije, pogotovo kada se radi o malim naseljima s malim brojem stanovnika.

Generalno gledano, prema primjenjenom izračunu projekcije, za očekivati je pad broja stanovnika u većini naselja grada Pakraca, što u prosjeku iznosi za 10,78 % manje u odnosu na posljednji Popis stanovništva iz 2001. godine.

U naseljima Bjelajci, Cikote, Donja Šumetlica, Jakovci, Koturić, Mali Budići, Popovci, Prgomelje, Rogulje, Srednji Grahovljani, Tisovac, Veliki Budići, prema posljednjem Popisu stanovništva iz 2001.g., evidentan je mali broj stanovnika (Bjelajci – 13, Cikote - 8, Donja Šumetlica – 4, Jakovci – 5, Koturić – 4, Mali Budići – 6, Popovci – 7, Prgomelje - 4, Rogulje - 12, Srednji Grahovljani - 8, Tisovac – 8, Veliki Budići - 2), zatim potpuna nezainteresiranost za povrat i obnovu naselja, a projekcijom broja stanovnika za 2015.g. predviđeno njihovo demografsko odumiranje. Obzirom na navedeno nema smisla ta naselja voditi kao naselja stalnog stanovanja, te se ovim Planom predviđaju za naselja povremenog stanovanja. Naselja Cicvare i Lipovac, obzirom da su evidentirana kao naselja bez granica građevinskog područja (podaci iz PPP-SŽ) PPUG-om Pakraca predviđaju se za izdvojena građevinska područja povremenog stanovanja.

2.2.2. Odabir prostorno razvojne strukture

Prostorna struktura grada Pakraca određuje se namjenom i načinom korištenja prostora, prvenstveno njegovih prirodnih potencijala, te razvojem naselja i infrastrukturnih sustava.

Osnovni cilj u formiranju prostorne strukture Grada je racionalno koristiti prirodne potencijale i razvijati stvorene strukture na način održivog razvoja, odnosno razvoja usklađenog s mogućnostima, ograničenjima i obvezama zaštite prostora.

U planiranju prostorne strukture Grada polazi se od sljedećih opredjeljenja:

- očuvanje osobito vrijednost i vrijednog obradivog poljoprivrednog tla ograničavanjem širenja građevinskih područja i grupiranje infrastrukture u jedinstvene koridore
- zadržavanje šumskih površina
- očuvanje postojećih vodnih površina
- svrhovito i restriktivno određivanje građevinskih područja naselja, što će u većem dijelu, ipak, zavisiti o već izgrađenim prostorima, a u duhu lokalne tradicijske izgrađenosti
- smanjivanje prevelikih građevinskih područja i ograničavanje disperzne izgradnje izvan građevinskih područja
- građevinska područja naselja koja će demografski odumrijeti očuvati i namijeniti specifičnom povremenom stanovanju,
- izgradnja ostalih građevinskih područja (građevinska područja povremenog stanovanja, građevinska područja gospodarskih zona, turističko-športsko-rekreativne zone) na način da se spriječi prostorna i kontinuirana izgrađenost prostora,
- čuvanje elemenata prirodne baštine kao strukturnih elemenata prostora, koji će pokušati osigurati, uz zaštitu preostalih elemenata kulturno-prostornih tradicijskih struktura, prepoznatljivost i regionalnu svojstvenost prostora Grada
- razvijanje ekološke poljoprivredne proizvodnje i razvijanje seoskog turizma (agroturizma)

Osnovni cilj upravljanja i kreiranja gospodarskog razvoja treba biti usmjeravanje razvoja prema gospodarskom, tehnološkom i ekološki optimalnom iskorištavanju ukupnih raspoloživih prirodnih i kadrovskih potencijala s ciljem poboljšanja standarda življenja. Sukladno tome, osnovne aktivnosti u planiranom gospodarskom razvitku trebaju se i dalje usmjeravati na:

- poljoprivredu - koja će se temeljiti na obilježjima proizvodnog prostora (osobito vrijedno i vrijedno obradivo poljoprivredno tlo koristit će se za ratarsku proizvodnju i stočarstvo, a prigorski dio za voćarstvo i vinogradarstvo) i njegov bioekološki potencijal s ciljem proizvodnje zdrave hrane, a istovremeno, vezano za isto, potrebno je poticati razvoj

obiteljskih gospodarstava u kojima bi bila s primarnom proizvodnjom povezana i prerada;

- industriju (drvnu, tekstilnu i građevinsku) oslonjenu na razvoj malih i srednjih kapaciteta uz eliminaciju bilo koje vrste zagađivanja;
- uslužne djelatnosti i obrtništvo utemeljeno na stvaranju zona male privrede poduzetničkih "inkubatora", odnosno daljnjem razvijanju malog i srednjeg poduzetništva s prioritetom disperznog lociranja i u druga naselja grada Pakraca (osim samog gradskog središta), kako bi se zaustavila demografska erozija i depopulacija većine naselja;
- turizam, koji će postati važna gospodarska djelatnost kroz koji će se Grad afirmirati u širem okruženju, a posebno kroz valorizaciju kulturnih dobara i vrijednih dijelova prirode;

U odabiru i poticanju određenih gospodarskih aktivnosti u svakom slučaju treba protežirati one, koje su stručno utemeljene i dokazane bez obzira da li se radilo o radnim ili kapital intenzivnim djelatnostima, one koje koriste i unapređuju raspoložive prirodne resurse, nisu veliki energetske potrošači, te ne zahtijevaju veće količine sirovina i repromaterijala.

Istovremeno treba voditi računa o stvaranju potreba za radnim mjestima, koja se najvećim dijelom mogu popunjavati iz rezerve radne snage, dijelom doškolovanjem ili prekvalifikacijom.

Razvoj djelatnosti obrazovanja, športa, kulture i zdravstva treba planirati sukladno s ukupnim gospodarskim razvitkom.

U svim mjerama i programima potrebno je voditi računa o specifičnosti života i privređivanja na ovakvim prostorima, unaprijediti povezanost sa širim prostorom.

2.2.3. Razvoj naselja, društvene, prometne i komunalne infrastrukture

2.2.3.1. Naselja

Osnovni ciljevi vezani za razvoj naselja definirani su u PPP-SŽ i oni su sljedeći:

- poticanje održivog razvoja naselja koji podrazumijeva daljnji razvitak gradova, ali isto tako i seoskih naselja koja su u dosadašnjem razvoju bila zapostavljena,
- poticanje razvoja i urbanizacije većih naselja i središta jedinica lokalne samouprave da poprime urbana obilježja manjih gradova, nadopunjujući i stvarajući skladnu polifunkcionalnu strukturu gradova i žarišta razvitka, kako bi se u praksi uspostavio ravnomjerniji razvitak područja Županije,
- poticanje policentričnog razvitka, tj. razvitka središnjih naselja, sukladno teritorijalnom ustrojstvu Županije i sustava naselja Države, investicijskom politikom i decentralizacijom gospodarskih struktura, koja se temelji, pored prethodno osiguranih prostornih preduvjeta, na izgradnji kvalitetnog prometnog, vodoopskrbnog i energetskog sustava, u onom opsegu koji će omogućiti planirani razvitak gradova i ostalih važnih naselja, osobito u gospodarski nedovoljno razvijenim područjima,
- u razvoju gradova, postizanje polifunkcionalne strukture i izbjegavanje specijalizacije vezane uz mali broj djelatnosti,
- stalno razvijati stambene, radne, uslužne i rekreacijske funkcije u naseljima, a posebno u gradskom središtu i lokalnim radnim i uslužnim središtima, a njihovom opremljenošću prometnom i komunalnom infrastrukturom povoljno utjecati na daljnje pozitivne demografske prilike i tijekove i na cjelokupni razvitak ovog područja

- postupno i selektivno revitaliziranje problemskih ruralnih područja (svako naselje treba imati pitku vodu, prikladan sustav odvodnje, električnu struju, mogućnost telefonske linije, te priključak na lokalnu prometnu mrežu, a kad se stvore uvjeti i plin uz maksimalno očuvanje karakterističnih prirodne vrijednosti, krajolika, strukture građenja tradicionalne materijale i oblike), ciljem da se kroz aktivnu politiku uređenja seoskih naselja poveća stambeni i komunalni standard za onaj dio populacije koji će korištenjem prirodnih mogućnosti i svojih radnih potencijala doprinijeti razvitku i prosperitetu tih prostora
- u ratom razrušenim ili oštećenim naseljima, što hitnija obnova i povratak stanovništva, a u svim depopulacijskim područjima njihova revitalizacija i ublažavanje depopulacijskih procesa,
- optimalno korištenje prostora i povećanje gustoće naseljenosti, zaštita, očuvanje te obnova prirodne i graditeljske baštine unutar naselja kao i očuvanje povijesne matrice naselja.

Prema popisu stanovništva iz 2001. godine, na području grada Pakraca nalaze se 42 naselja, od kojih samo naselje Pakrac ima urbani karakter. Prema planiranom sustavu središnjih naselja Požeško - slavonske županije grad Pakrac (gradski centar) ima razvojnu tendenciju manjeg regionalnog središta.

Budući trend razvoja naselja na području grada Pakraca u neposrednoj je vezi sa smanjenim demografskim potencijalom i ići će u smjeru održivog razvoja naselja i njihovog ekipiranja potrebnim sadržajima.

Stanovanje i stanovi

Stanovanje je osnovna funkcija naselja i najveći je korisnik građevinskog područja. Osnovnu komponentu sustava stanovanja čine stanovi, kojih je na području grad Pakraca prema popisu iz 2001. godine bilo 4.002, ukupne površine 284.032 m², što iznosi cca 32,08 m² po stanovniku. Od ukupnog broja stanova, njih 3.940 ili 98,45% su stanovi za stalno stanovanje, od kojih je 3.026 stanova (76,80 %) nastanjen.

Prosječna površina stana je iznosila cca 71 m², što ukazuje na dominantnu zastupljenost tradicionalnog načina stanovanja u obiteljskim kućama. Odnos broja stanova za stalno stanovanje i broja privatnih kućanstava pokazuje da broj stanova nadmašuje broj kućanstava za cca 50 %.

U stambenom fondu stanovi koji se koriste povremeno (stanovi za odmor i stanovi koji se koriste u vrijeme sezonskih radova u poljoprivredi) zastupljeni su sa cca 1,5% (58 stanova). Prosječna površina stana za povremeno korištenje je manja od stanova za stalno stanovanje i iznosi cca 48 m².

Tablica.

Stambeni fond grada Pakraca								
ukupni broj stanova	stanovi za stalno stanovanje					stanovi koji se koriste povremeno		
	broj stanova za stalno stanovanje	prosječna površina stana (m ²)	prosječna površina stana po stanovniku (m ²)	odnos broja stanova za stalno stanovanje i broja privatnih kućanstava	udio stanova za stalno stanovanje u ukupnom broju stanova	za odmor	u vrijeme sezonskih radova u poljoprivredi	prosječna površina stana koji se koristi povremeno (m ²)
4.002	3.940	71,31	31,73	1,50	98,45	57	1	48,12

2.2.3.2. Društvena infrastruktura

Društvene i gospodarske uslužne djelatnosti, odnosno središnje uslužne funkcije, usmjerene su prema njezinim korisnicima, odnosno prema podizanju kvalitete života stanovnika i pojedinih samostalnih naselja u njihovom utjecajnom i gravitacijskom području. Stoga, imajući u vidu postojeće stanje u prostoru i prije utvrđene ciljeve razvitka naselja, osnovni ciljevi razvitka društvene infrastrukture na području Grada Pakraca su:

- ravnomjerniji razvitak (povećanje udjela) i razmještaj sadržaja društvene infrastrukture na području gradskog središta, s ciljem utjecaja na povoljnija demografska kretanja i cjelokupni razvitak područja Grada,
- uspostavljanje (što potpunije) cjelokupnog ustroja lokalne samouprave i uprave, sukladno zakonima i teritorijalnom ustrojstvu, na općinskoj i mjesnoj razini i na način osiguranja potrebnih prostornih uvjeta,
- planiranje što optimalnije mreže građevina predškolskog odgoja, osnovnoškolskog obrazovanja, športa i rekreacije, zdravstva i socijalne skrbi,
- poticanje razvoja odgovarajuće mreže institucija, odnosno objekata, u svrhu ostvarivanja strateškog cilja za podizanjem opće naobrazbe i kulturne razine stanovništva, te kulturnog, umjetničkog, intelektualnog, tehničkog i drugog stvaralaštva (npr. objekti bivših društvenih domova koje bi trebalo obnoviti i rekonstruirati u građevine polivalentne namjene-dvorana prostorije kulturno-umjetničkih društava, narodne knjižnice),
- osigurati prostor u pojedinim naseljima, u skladu s potrebama stanovništva, za djelovanje raznih udruga građana,
- stvaranje odgovarajućih prostornih preduvjeta, na razinama prostornih planova niže razine, da vjerske zajednice (koje su jednake pred zakonom i odvojene od države, te koje će slobodno uspostaviti svoje ustrojstvo) mogu obavljati vjerske obrede, osnivati škole, učilišta, druge zavode, te socijalne i dobrotvorne ustanove,
- brinuti se za zaštitu kulturne i prirodne baštine i okoliša na cijelom području grada Pakraca
- osiguranje prostora za zdravstvene djelatnosti na državnom, županijskom i gradskom vlasništvu, te za važnije specijalne ustanove u privatnom vlasništvu,
- uskladiti mrežu ljekarni sa zakonskim normativima,
- poticanje razvoja športskih aktivnosti, rekreacije, zabave i odmora osiguranjem prostora za sve uzraste stanovništva te sustavnim planiranjem kojim treba biti obuhvaćena djelatnost športskih udruga i saveza, organiziranje i održavanje športskih natjecanja i priredbi, obavljanje stručnih poslova u športu, te izgradnja i održavanje športskih objekata i drugih sadržaja i nekretnina.

2.2.3.3. Prometna infrastruktura

Na nivou Grada ciljevi planiranog razvoja prometnog sustava su sljedeći:

a) Cestovni promet

- uređenje, rekonstrukcija i modernizacija lokalnih, kao i svih nekategoriziranih cesta koje su u funkciji pristupa izgrađenim zonama, te korigiranje prometno tehničkih elemenata s namjerom poboljšanja sigurnosti prometa
- izgradnja i rekonstrukcija parkirališnih prostora u centralnom dijelu gradskog centra, kao i u centralnim dijelovima naselja
- rješenje problema parkiranja teretnih vozila, kako u samom gradskom središtu tako i šire, te smještaja prometnog poligona za obuku vozača
- uređenje postojećih uličnih profila izgradnjom pješačkih staza, te hortikulturnim uređenjem zelenih površina

- uređenje autobusnih stajališta (ugibališta, nadstrešnica i ostale urbane opreme) prioritetno uz trase glavnih cestovnih pravaca

b) Željeznički promet

- sanacija i rekonstrukcija postojeće željezničke pruge kao i popratnih građevinskih objekata teško oštećeni u Domovinskom ratu unutar postojećeg prometnog koridora, a sukladno planiranom razvoju željezničkog prometa (u skladu sa programima razvoja Hrvatskih željeznica).
- prioritetno, izvršiti modernizaciju i opremanje suvremenom opremom i signalizacijom svih cestovno-željezničkih prijelaza, posebno u naseljima;

c) Zračni promet

- zadržavanje i uređenje poletno – sletne staze za male sportske i poljoprivredne zrakoplove locirane na području naselja Badljevin
- izgradnja heliodroma u sklopu Opće županijske bolnice, a u skladu smjernica nadležnog Ministarstva pomorstva, prometa i veza.

d) Poštanski promet i telekomunikacije

- uvrštavanje u plan razvoja HP investicijsko održavanje poslovnih prostora PU u skladu s budućim potrebama
- uređenje eksterijera
- dogradnja mjesnih telefonskih mreža kako bi se svim stanovnicima pružale sve raspoložive telekomunikacijske usluge uključujući i kabelsku televiziju, te izgradnju baznih stanica za mobilnu telefoniju;
- mjesnu mrežu graditi sustavom minikanalizacije ili TK kabelima položeni izravno u rov.

Ciljevi prostornog razvoja gradskog značaja identični su onim od županijskog značaja koji se temelje na srednjoročnom i dugoročnom planu razvoja telekomunikacija.

2.2.3.4. Energetska infrastruktura

a) Elektroenergetika

Ciljevi razvoja elektroenergetske mreže gradskog značaja identični su ciljevima županijskog značaja zbog uzajamne povezanosti te uključuju dogradnju distribucijskog elektroenergetskog sustava u skladu s nastalim potrebama.

Ciljevi razvoja distribucijske elektroenergetske mreže obuhvaćaju sve distribucijske naponske razine ovisno o lokalnim potrebama i stanju mreže, dakle: dogradnju, obnavljanje i rekonstrukciju. Pri tome treba distribucijsku mrežu izgrađivati podzemnim kabelskim vodovima unutar građevinskog područja naselja i kontaktnim područjima, a iste izvoditi po najvišim tehnološkim, ekonomskim i ekološkim kriterijima.

Prioritetno obnoviti objekte za opskrbu električnom energijom u svim naseljima u kojima je obnova racionalna i ekonomski opravdana. Dakle, do istih treba izgraditi dalekovode, nove trafostanice, niskonaponske mreže kroz naselja, te postaviti javnu rasvjetu.

b) Plinoopskrba

Osnovni ciljevi razvoja plinifikacije gradskog značaja identični su ciljevima županijskog značaja uz naglasak na dogradnju mjesnih plinovodnih mreža u naseljima gdje je izgradnja počela, te u naseljima u kojima se plinoopskrba planira tako da se omogući korištenje prirodnog plina u što većem broju naselja i što većeg broja korisnika.

2.2.3.5. Vodno gospodarstvo

Osnovni ciljevi vodnogospodarskog razvoja gradskog značaja uz ciljeve županijskog značaja su:

- proširenje javnog vodoopskrbnog sustava na sva naselja Grada, odnosno opskrba svakog stanovnika kao i drugih korisnika dovoljnim količinama kvalitetne vode
- nastaviti s realizacijom projekta "Šumetlica" kao trajnog rješenja za ovo područje kako bi se postojeći sustav vodoopskrbe učinio maksimalno neovisan o hidrološkim prilikama u slivu potoka Šumetlica.
- izgradnja javnog sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na području svih naselja Grada te na taj način kontrolirano odvođenje prikupljene otpadne vode do uređaja za pročišćavanje prije konačnog upuštanja u okoliš
- prioritarno rekonstruirati dijelove postojeće kanalizacije na problematičnim mjestima
- izgradnja višenamjenskih mikroakumulacija poradi, kako povećanja stupnja sigurnosti obrane od poplava (zaštita od štetnog djelovanja voda) nizinskog dijela područja Grada, tako i navodnjavanja poljoprivrednih površina nizvodno od akumulacija, te druge tehnoloških potreba, korištenja akumulacijskog prostora za uzgoj ribe, sport i rekreaciju, sportski ribolov i dr.
- stabilizirati korita vodotoka izgradnjom zaštitnih nasipa i odvodne kanalske mreže na ugroženim dijelovima Pakre i Bijele
- smanjiti količinu odnešenog (erodiranog) materijala i njegovo taloženje u nižim dionicama vodotoka
- smanjiti pad i brzinu voda biološkim ili građevinskim mjerama.

2.2.3.6. Zbrinjavanje otpada

Osnovni ciljevi su:

- utvrditi strategiju provođenja mjera zbrinjavanja komunalnog otpada na nivou Grada uvažavajući dugoročne principe zaštite okoliša i suvremenog gospodarenja otpadom
- organizirati prikupljanje odvojenog komunalnog otpada po vrsti (staklo, papir, istrošene baterije, limena ambalaža i sl.) na jednoj ili više lokacija te urediti reciklažno dvorište na kojem bi se odlagale ostale vrste otpada (krupni otpad, metalni otpad, otpadna ulja, kiseline i sl.), a sukladno planu gospodarenja otpadom
- sanirati "divlja" odlagališta.

2.2.4. Zaštita krajobraznih i prirodnih vrijednosti i kulturno-povijesnih cjelina

Osnovni cilj vezan za zaštitu krajobraznih i prirodnih vrijednosti i kulturno-povijesnih cjelina, s naglaskom na sveobuhvatnom i održivom prostornom razvoju, je primjeren način uređenja, korištenja, održavanja, obnove, promicanja i gospodarenja prirodnim i kulturnim dobrima kroz različito stupnjevanu zaštitu i njeno optimalno uključivanje u razvojne programe, čime se postiže napredak i razvoj (posebice na području turizma i rekreacije), a samim time podiže i kvaliteta življenja. Zamisao očuvanja prirodnih, krajobraznih i kulturno-povijesnih (graditeljskih) vrijednosti polazi od pretpostavke sveobuhvatne (cjelovite, integralne) zaštite. Iako se zaštita provodi po posebnim (različitim) zakonima, prostorni plan je prilika za sveobuhvatno sagledavanje i cjelovitu zaštitu.

Promjena odnosa prema prirodnim resursima (vrijedne prirodne cjeline, poljoprivredne i šumske površine, pitka voda itd.) je nužna i postala je osnovni postulat u najnovijoj generaciji dokumenata prostornog uređenja. Ciljevi zaštite krajobraznih i prirodnih vrijednosti i posebnosti te graditeljske baštine su:

- zaštita vrijednog poljoprivrednog i šumskog zemljišta
- zaštita prirodne i graditeljske baštine, uz njihovo integriranje u razvojne programe
- proširenje zaštite na vrijedne dijelove prirode
- integriranje zaštićenih dijelova prirode i kulturno-povijesnog nasljeđa u turističku ponudu
- saniranje neprimjerenih zahvata na zaštićenim dijelovima prirode.

Povijesne cjeline i ambijenti, kao i pojedinačne građevine sa spomeničkim obilježjima, zajedno sa svojim okolišem, moraju biti na kvalitetan način sukladno njihovim arhitektonskim, etnološkim i povijesnim karakteristikama uključenim u daljnji razvoj. To prije svega podrazumjeva:

- zadržavanje i očuvanje prostornih odnosa definiranih tijekom povijesti koji se manifestiraju u cjelovitoj slici prostora kao kulturnog krajolika
- očuvanje prostorne homogenosti naselja, prvenstveno njegovog volumena, okruženog područjima kultiviranog krajolika
- očuvanje povijesnog nasebinskog ustroja, parcelacije i tradicijske arhitekture
- oživljavanje povijesnih oblika naseljenosti
- revitalizaciju napuštenih sela i zaselaka izuzetne etnološke, arhitektonske i ambijentalne vrijednosti
- očuvati seoske krajolike i omogućiti razvitak sela uz oživljavanje seoskog gospodarstva, biopoljodjelstva, šumarstva, obrtništva, rukotvorskijh vještina, turizma, te poticanje seoskog stanovanja kao mogućnost izbora
- očuvati sliku naselja i kultiviranog krajolika, a građevna područja odrediti na način da se očuvaju oblikovne (morfološke) i ustrojbene (strukturne) značajke graditeljske baštine,
- očuvanje i obnovu tradicijske arhitekture, stambene i gospodarske kao i svih povijesnih arhitektonskih građevina spomeničkih svojstava, kao nositelja prepoznatljivosti prostora
- očuvanje povijesne slike prostora i karakterističnih vizura
- očuvanje njegovih prirodnih i tradicionalnih funkcija i sadržaja, poljoprivrednih kultura i tradicionalnog načina obrade zemljišta
- očuvanje i zadržavanje karakterističnih toponima, naziva naselja, brežuljaka, potoka, od kojih neki imaju povijesno (arheološko) i simboličko značenje
- očuvanje i obnovu svih građevina i sklopova s kulturno-povijesnim obilježjima
- istraživanje i prezentaciju arheoloških nalaza i mjesta.

Zaštita krajobraznih vrijednosti

Težište zaštite krajobraznih vrijednosti je na integralnom vrednovanju prostora kao kulturnog krajobraza. Unutar kulturnog krajobraza definiraju se mikroregionalne cjeline na temelju slijedećih parametara:

- prirodnih i zemljopisnih karakteristika
- reljefnih obilježja
- vrste, tipa i oblika naselja
- tipologije tradicijske arhitekture
- karakterističnih arhitektonskih obilježja i detalja.

Svrha definiranja krajobraznih regija je na prepoznavanju, njegovanju i unapređenju specifičnosti i regionalnih raznolikosti. To podrazumijeva:

- čuvanje prostornih i pejzažnih vrijednosti
- planiranje gospodarskih djelatnosti koje imaju tradiciju na određenom prostoru
- organiziranje građevinskih područja i arhitektonskih oblika u suglasju s karakteristikama regije.

U vrijednim prirodnim prostorima planiranje novih prometnih koridora treba uvažiti prostorne i morfološke značajke terena. Dalekovodi i ostali infrastrukturni koridori ne smiju se voditi trasama kojima bi došlo do većih prosjeka šuma.

Zaštita prirodnih vrijednosti i posebnosti

Cilj zaštite prirodnih vrijednosti i posebnosti je uspostava cjelovite zaštite te postupno povećanje udjela ukupno zaštićenih površina zaštitom novih predjela. Prirodni krajobraz treba sačuvati, osigurati prirodnu raznolikost i zaštititi biotički potencijal, naročito onaj koji je osobnost područja. Niti jedna djelatnost ne smije trajno poremetiti prirodne režime krajobraza, a tamo gdje je oštećen treba izvršiti sanaciju. Posebno je važno odrediti uvjete korištenja i zaštite prostora u kontaktnim zonama uz zaštićena područja prirode s ciljem sprječavanja negativnih mogućih utjecaja na zaštićena područja.

Na području Grada Pakraca nema registriranih zaštićenih dijelova prirode niti u jednoj kategoriji zaštite koju predviđa Zakon o zaštiti prirode (NN 70/05).

Prostornim planom Požeško -slavonske županije predviđena je zaštita pojedinih dijelova prirode (npr. špilja "Trbušnjak", špilja "Rastik", šuma s posebnom namjenom za odmor i rekreaciju "Kalvarija") te predložene za zaštitu temeljem Zakona o zaštiti prirode.

Zaštita kulturno - povijesnih cjelina

Jedno od temeljnih načela na kojem se zasniva suvremena teorija zaštite kulturne baštine je spoznaja da je arhitektonski spomenik, bilo koje vrste i značenja, nedjeljivo povezan s okolinom, a time i širim regionalnim prostorom. Jedna od osnovnih zadaća zaštite kulturne baštine, osim zaštite i očuvanja fizičke strukture arhitektonskog spomenika, je težnja da se spriječi devastacija neposrednog prostora, kako bi on očuvao svoje autentično okruženje, a time i svoje prostorne vrijednosti i značenje. Na navedenim je principima definiran i novi segment zaštite kulturne baštine, a to je pojam kulturno-povijesnih cjelina. Smatrajući da kulturno i prirodno nasljeđe predstavlja harmoničnu cjelinu, čiji su elementi nedjeljivi, nametnula se potreba integralnog pristupa analizi i vrednovanju prostora.

Načela zaštite kulturne baštine su slijedeća:

- kulturna i prirodna baština predstavlja temelj identiteta i dokaz kontinuiteta sredine, te je treba zaštititi od devastacije i degradacije
- osim pojedinačnih građevina, kulturnu baštinu čini i prostorna baština, bilo da je rezultat ljudskog djelovanja kroz povijest, ili je djelo prirode i čovjeka
- kulturnu baštinu osim reprezentativnih građevina čine i skromna ostvarenja tradicijske gradnje
- u cilju cjelovite zaštite kulturne i prirodne baštine potrebno je uvoditi poticajne mjere za zaštitu ruralne graditeljske baštine
- potrebno je naročito inzistirati na primjeni suvremenog pristupa arheološkoj znanosti koja uključuje neposrednu suradnju prostornih planera i arheologa.

2.3. CILJEVI PROSTORNOG UREĐENJA NASELJA NA PODRUČJU GRADA PAKRACA

2.3.1. Racionalno korištenje i zaštita prostora

Racionalno korištenje i zaštita prostora vezano je uz učinkovitu funkcionalnu organizaciju naselja i veličinu prostora koji je obuhvaćen granicama građevinskih područja. Na temelju sagledavanja stanja u prostoru postojećih naselja, utvrđuju se sljedeći ciljevi:

- sprječavanje svakog daljnjeg neopravdanog širenja građevinskog područja naselja,
- racionalno i optimalno korištenje postojećih građevinskih područja,
- izuzimanje površina neprimjerenih za izgradnju iz građevinskih zona (kao što su poljoprivredno, šumsko zemljište i sl.), a ako je potrebno, za proširenje predložiti zamjensko zemljište u svrhu kompaktnije i racionalnije gradnje,
- smanjivanje građevinskih područja naselja na dimenzije primjerene potrebama na osnovu prethodnih provjera na terenu,
- novu gradnju, stambenu ili neku drugu, prioritetno provoditi na dijelovima postojećih građevinskih područja koji su već opremljeni infrastrukturom, te na nedovoljno ili neracionalno izgrađenim dijelovima naselja kroz interpolaciju, dogradnju i nadogradnju,
- objektivno sagledavanje potreba za prostorom za svako naselje uz uvažavanje postojećih i procijenjenih demografskih procesa, procjenu gospodarskih potencijala i potreba te drugih obilježja ili posebnosti značajnih za dotično naselje,
- sprječavanje te radikalno sankcioniranje i suzbijanje neplanske (bespravne) izgradnje u obodnim dijelovima naselja i u područjima udaljenijim od postojećih naselja, a posebno na brdskim predjelima (vikendice, stambeni objekti te manje građevine do 25 m² (klijeti, spremišta za voće, izgrađeni na usitnjenom posjedu), jer su gospodarski neisplative, vizualno degradiraju prostor (neprimjerena gradnja i gradnja na vrijednim lokacijama), a njena iskoristivost (vremenski i funkcionalno) je slaba,
- precizno inventariziranje postojeće infrastrukture (prometnice, telekomunikacije, energetska mreža, vodovod, odvodnja), kao i provođenje procjene potrebnih (poželjnih) infrastrukturnih zahvata, radi poboljšanja kvalitete i standarda življenja, a na način da se prioritetno ispita mogućnost korištenja postojećih koridora i izbjegne zauzimanje novih površina posebice vrijednih resursa (šumskih i poljoprivrednih),
- stvaranje uvjeta za razvitak gospodarstva na načelima racionalnog odnosa prema prostoru, što znači da gospodarske djelatnosti prioritetno treba locirati u već formiranim gospodarskim zonama, naravno uz moguća proširenja, i tamo gdje to omogućava infrastruktura,
- unapređenje postojećih djelatnosti koje po kriterijima zaštite okoliša ne odgovaraju prostoru u kojem su locirane. Njihovu uspostavu diktira razina prihvatljivosti u prostoru, a u slučaju odstupanja, treba planirati izmještanje, što znači da se u takvim slučajevima ne mogu planirati ni proširenja postojećih lokacija,
- realno procjenjivanje financijskih mogućnosti pripreme i uređenja građevinskog zemljišta (lokalni proračun, sufinanciranje iz drugih izvora) kako bi se uravnotežili programi želja i potreba sa stvarnim mogućnostima,
- valorizacija kvalitete prostora i okoliša s ciljem zaštite i očuvanja temeljnih resursa (šume, poljoprivredni prostori, vode i dr.), i njihove prostorne kompozicije u širem i užem okruženju.

2.3.2. Utvrđivanje građevinskih područja naselja

Na osnovi preporuka za oblikovanje građevinskih područja i ciljeva za racionalno korištenje i zaštitu prostora u naseljima iz PPP-SŽ, te analize i ocjene postojećih građevinskih područja, utvrđeni su sljedeći ciljevi za definiranje planiranih građevinskih područja u gradu Pakracu:

- racionalno i optimalno koristiti postojeća građevinska područja,
- preispitati i iskoristiti sve mogućnosti preoblikovanja postojećih građevinskih područja,
- objektivno sagledati potrebu za prostorom za svako naselje uz uvažavanje kretanja postojećih i procjene budućih demografskih procesa, procjenu gospodarskih potencijala i potreba, te drugih obilježja ili posebnosti svakog naselja,
- vrednovati kvalitete prostora i okoliša s ciljem očuvanja temeljnih resursa (šume, poljoprivredni prostor, vode i dr.),
- prioritarno koristiti za izgradnju dijelove postojećih građevinskih područja koji su već opremljeni komunalnom infrastrukturom,
- planirati prostore za budući prostorni razvoj naselja na način da se ukine dio dosadašnjeg građevinskog područja koji se pokazao neiskoristivim,
- spriječiti linerani rast naselja duž županijskih i državnih cesta, te poticati rast naselja po dubini prostora
- obuhvatiti granicama izdvojenih građevinskih područja:
 - područja povremenog stanovanja: "Pakrac - Fokin put", "Pakrac - 105. brigada", "Pakrac - Sv. Vid", "Sedlar - Šeovica", "Prekopakra", "Lipovac" i "Cicvare", gdje je već započela izgradnje vikend kuća,
 - gospodarskih zona: "Pakrac 5", „Kusonje“, "Badljevin", "Donja Obrijež", "Gornja Obrijež", "Ploštine", "Prekopakra", "Španovica,
 - turističko – športsko - rekreacijskih zona: "Matkovac" i "Ploštine" te
 - groblja.

2.3.3. Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture

U sastavu naselja cilj je postići dobro strukturiran policentričan sustav, a uređenje prostora naselja treba planirati i provoditi na temelju utvrđenih prostornih mogućnosti i optimalnog iskorištenja prostora uz osiguranje prostora javne namjene i opremanja infrastrukturom. U smislu uređenja naselja osnovni ciljevi su:

- razvijanje i urbaniziranje gradskog središta da bi ono postalo nositelj razvoja područja Grada,
- voditi aktivnu politiku uređenja naselja povećanjem stambenih, komunalnih i drugih standarda
- sanacija ili potpuna obnova ratom razorenih dijelova ili čitavih naselja,
- obnova urbanih sadržaja i funkcija kao nužnog preduvjeta za uspostavljanje života na određenom području,
- osiguranje prostornih uvjeta za intenzivniju izgradnju djelatnosti koje mogu potaknuti razvoj,
- planiranje gospodarskih zona u područjima koja je moguće kvalitetno opremiti prometnicama i komunalnom infrastrukturom,
- prilagođavanje nove izgradnje morfologiji vrijednih naselja i očuvanje njihove morfologije,
- usmjeravati novu stambenu i drugu gradnju u nedovoljno izgrađene dijelove naselja te u prostorne cjeline naselja već opremljene komunalnom infrastrukturom

- osigurati prostorne preduvjete za gradnju s racionalnim gustoćama naseljanosti primjerenim naselju
- uravnotežen razmještaj i veličina pojedinih namjena unutar naselja i izbjegavanje konfliktnih situacija vezanih uz neadekvatan odnos pojedinih gospodarskih i javnih sadržaja prema stanovanju,
- uređenje zelenih i rekreacijskih površina naselja, kao i pješačkih staza odvojeno od kolnika glavnih državnih i županijskih cesta u naseljima kroz koja prolaze te prometnice, uz posebnu pažnju,
- obnova graditeljske i prirodne baštine u okvirima svakog pojedinog naselja.

PPP-SŽ za gradska i općinska središta, u koje se ubraja i Pakrac, planira se naročito:

- revitalizacija i infrastrukturna rekonstrukcija
- uspostavljanje kvalitetnijih uvjeta života i
- osposobljavanje za cjelovitu ulogu lokalnih središta.

Temeljni ciljevi razvitka komunalne infrastrukture na području grada Pakrac su:

- komunalnu infrastrukturu u naseljima prilagođavati potrebama, vodeći pritom stimulativne mjere podsticanja interesa za izgradnjom u zonama koje su u prioritetu prema razvojnim planovima pojedinih naselja
- stimulirati ulaganja u proizvodne pogone s novim zapošljavanjem u područjima sa već izgrađenom infrastrukturom
- modernizacija i izgradnja sustava cestovne mreže i komunalne infrastrukture prema najvišim tehnološkim, ekonomskim i ekološkim kriterijima, koji na lokalnoj razini trebaju učinkovito pratiti gospodarski razvitak
 - osiguranje kvalitetnog cestovnog pristupa svim naseljima, osobito u razvoju lokalne mreže kategoriziranih i nekategoriziranih puteva, što predviđa izgradnju moderniziranog kolnika s prometno-tehnološkim karakteristikama koje će zadovoljiti očekivani intenzitet prometa,
 - osiguranje kvalitetne veze gradskog centra sa svim naseljima unutar Grada
 - dogradnja telekomunikacijske mreže unutar građevinskog područja naselja Grada u skladu s porastom potreba, što uključuje i građevine pokretne telekomunikacije (bazne postaje)
 - opskrba svih stanovnika i ostalih korisnika vodom
 - održanje kvalitete pitke vode uspostavljanjem učinkovitog sustava zaštite voda od zagađenja kao i provođenjem mjera zaštite
 - pokrivenost naselja sustavima odvodnje i napuštanje danas prisutnog principa ispuštanja otpadnih voda u podzemlje ili vodotoke, a s obzirom na znatna sredstva potrebna za odvodne sustave, razvoj mora biti primjeren zagađenjima i materijalnim mogućnostima,
 - kontrola i po potrebi čišćenje industrijskih i drugih zagađenih voda,
 - izdvajanje štetnih tvari iz tehnoloških otpadnih voda koje mogu izazvati oštećenja na kanalizacijskom sustavu, uslijed agresivnog sastava
 - uspostavljanje sustava zaštite voda na nivou gospodarskih subjekata i gospodarstva u cjelini s naglaskom na djelatnosti i naselja koja se nalaze unutar postojećih i potencijalnih budućih vodocrpilišnih zona, te u njihovom rubnom području
 - formiranje distribucijske plinske mreže u naseljima Grada, uz prethodno osiguranje nesmetanog formiranja međumjesnih pravaca, zemljišta za izgradnju redukcijских stanica, te planom naselja u poprečnom profilu predviđenog mjesta za polaganje instalacije plina,
 - rekonstrukcije i dogradnje distribucijske elektroenergetske mreže na 10 (20) kV naponskoj razini, radi zadovoljavanja propisanih standarda o isporuci električne energije i osiguranju potrebnih količina električne energije za razvoj,
 - izgradnja javne rasvjete u svim ulicama naselja

- racionalizacija sustava komunalne infrastrukture na lokalnoj razini
- na najmanju moguću mjeru smanjiti nepovoljne utjecaje komunalne infrastrukture na okoliš
- svi gospodarski pogoni moraju imati izveden kvalitetan sustav odvodnje otpadnih voda, a po mogućnosti i njihovog pročišćavanja, te koristiti tehnologiju koja će sprječavati nepoželjne utjecaje na okoliš
- razvijanje ostalih infrastrukturnih sadržaja koji na lokalnoj razini trebaju učinkovito pratiti gospodarski razvitak
- sustavno rješavanje problematike zbrinjavanja otpada adekvatno broju stanovnika i strukturi naselja te procjeni količine otpada.